

Վերահստեգրման հարցերով պետական
նախարարի աշխատակազմ

Ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման գործնական պլանի կատարման հաշվետվություն

2009 թվականի մայիս - դեկտեմբեր

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Հրատարակությունը պատրաստվել է Վրաստանի ՄԱԿ-ի ասոցիացիայի «Ազգային ինտեգրման և հանդուրժողականության ծրագրի» շրջանակներում, ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալության ֆինանսական աջակցությամբ

2008 թվականի ամռանը վերաինտեգրման հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմում ստեղծվեց երկու վարչություն՝ ազգային-էթնիկական փոքրամասնությունների և քաղաքացիական ինտեգրման հարցերով: Պետք է նշել, որ այս երկու վարչությունները կազմված են Վրաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներից (ադրբեջանցի, հայ և չեչեն):

Մինչև այս վարչությունների ստեղծումը արդեն գործում էր նախագահին կից գոյություն ունեցող ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային խորհուրդը, որը աշխատում էր «Ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային հայեցակարգի» և հնգամյա գործնական պլանի մշակման վրա:

Աշխատակազմի գործունեությունը ակտիվացնելու և իրավասությունը բարձրացնելու նպատակով պլանավորվել են աշխատակազմի աշխատակիցների այցեր ազգային փոքրամասնություններով խիտ բնակեցված տարածաշրջաններ (Քվեմո Քարթլի և Շիդա Քարթլիի Կասպիի շրջան, որտեղ հոծ բնակվում են ադրբեջանցիներ, Սամցխե-Ջավախեթի և Կախեթի տարածաշրջաններ, որտեղ նույնպես քիստերի, օսերի, ադրբեջանցիների, հայերի, ասորիների, լեզգիների, ուդեների, գնչուների բնակավայրեր են): Տարածաշրջաններ այցերի ժամանակ տեղի ունեցան հանդիպումներ ինչպես ինքնակառավարման ներկայացուցիչների, այնպես էլ՝ տեղական բնակչության հետ: Այս բազմաթիվ հանդիպումների ժամանակ մենք ստացանք տեղեկատվություն առկա իրավիճակի մասին, ինչը էականորեն նպաստեց մեր մասնակցությանը հայեցակարգի մշակման գործընթացին:

Նախագահին կից գործող խորհրդի հետ համագործակցությամբ, «Ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային հայեցակարգը և գործնական պլանը» հաստատվեց Վրաստանի կառավարության 2009 թվականի մայիսի 8-ի №348 կարգադրությամբ: Այս հայեցակարգի համաձայն, մեր աշխատակազմին հանձնարարվեց մշակել և համակարգել քաղաքականության, ինչպես նաև ամեն տարվա դեկտեմբեր ամսին Վրաստանի կառավարության և նախագահին կից գործող խորհրդի առջև հաշվետվության ներկայացում:

Ընդունված հայեցակարգի և գործնական պլանի համակարգային իրականացման նպատակով, վերամիավորման հարցերով պետական նախարարի 2009 թվականի հուլիսի 3-ի №14 հրամանի հիման վրա, ստեղծվեց պետական միջգերատեսչական հանձնաժողով: Այս հանձնաժողովի կազմի մեջ մտան ինչպես մեր աշխատակազմի պատասխանատու աշխատակիցներ, այնպես էլ համապատասխան պետական գերատեսչությունների և կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Հանձնաժողովը արդյունավետ կերպով համագործակցում է Վրաստանի խորհրդարանի համապատասխան կոմիտեների, ժողովրդական պաշտպանի աշխատակազմի, ոչ կառավարական և միջազգային կազմակերպությունների հետ:

Միևնույն ժամանակ, մեր որոշմամբ, Սամցխե-Ջավախեթիում և Քվեմո Քարթլիում նշանակվեցին պետական նախարարի ներկայացուցիչներ:

Ընթացիկ տարվա ընթացքում մեր աշխատակազմի ներկայացուցիչները իրականացրեցին շուրջ 60 այց Վրաստանի տարածաշրջաններ: Տեղերում ստացված լրատվությունը, հետագա արձագանքի նպատակով, աշխատակազմը փոխանցում էր բոլոր այն շահագրգիռ գերատեսչություններին, որոնք ընդրկված են գործնական պլանի կատարման գործընթացում: Գոհունակությամբ պետք է նշել, որ համապատասխան գերատեսչությունները ժամանակին էին արձագանքում մեր դիմումներին գոյություն ունեցող հիմնախնդիրները լուծելու համար:

Որոշ հիմնախնդիրներ կարգավորելու համար մեր գերատեսչությունը դիմում էր միջազգային կազմակերպություններին կամ դոնորներին: Օրինակ, մեր երաշխավորության հիման վրա Ճապոնիայի դեսպանությունը ֆինանսավորեց Մառնեուլի շրջանի ադրբեջանական դպրոցի շենքի վերանորոգումը, իսկ Ախալքալաքի հայկական և Կախեթիում Օկտոբերի գյուղի ուղիական դպրոցների շենքերի վերանորոգման հարցը նրանց կողմից լրացուցիչ քննարկման գործընթացում է:

Քուրդ-եզդիների խնդրանքի հիման վրա, 2009 թվականի դեկտեմբերի 15-ի կառավարության նիստում ընդունվեց որոշում խորհրդանշային գնով մեկ լարիով նրանց վաճառել 1600 քառ. մետր հողատարածք մշակութային-լուսավորական կենտրոն կառուցելու համար: Նմանապես Պանկիսի կիրճի բնակչության խնդրանքով վերաինտեգրման հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմի միջնորդությամբ 2010 թվականի հունվարին բացվում է Պանկիսի կիրճի պատմության մեջ առաջին ազգագրական թանգարանը:

Մեր աշխատակազմի գործունեության կարևոր ուղղություններից մեկն է ուշադրության

արժանացնել օս ազգաբնակչությամբ բնակեցված գյուղերը , այդ պատճառով էլ իրականացվեցին բազմաթիվ այցեր տարածաշրջաններ անցյալ տարվա պատերազմի և ետպատերազմյան ժամանակաշրջանում: Օս բնակչության հետ բազմաթիվ հանդիպումների նպատակն էր անմիջականորեն տեղերում բացահայտել որքանով խաղաղ իրավիճակ է և արդյոք վրացիների և օսերի միջև գոյություն ունի հարաբերությունների սրում: Չնայած երկրում զարգացած ողբերգական իրադարձություններին՝ այնուամենայնիվ տեղացի օս և վրացի բնակչության միջև հակասություն տեղի չի ունենում: Անիրաժեշտ է նշել օսերի արտագաղթի մասին: Օսերի արտագաղթը Վրաստանից սկսվել է դեռևս 1990-ական թվականներին և շարունակվում էր մինչև 2008-ը: Վերջին ժամանակաշրջանի օսերի արտագաղթի հիմնական պատճառն բաժանված ընտանիքները միավորելու ցանկությունն է, քանզի ընտանիքների երիտասարդ անդամները դեռևս վաղ տարիներին տեղափոխվեցին բնակվելու Հյուսիսային Օսեթիա: Հիմնականում արտագաղթը վերաբերեց Ախմետայի և Լագոդեխի շրջանների գյուղերին (Դումաստուրի, Քվեմո Խալաձանի, Օինուբանի, Քորեթի, Կուծախտա, Փիչխովանի, Ախշնիի դաշտավայրեր և Արափշերոնի): Խիտ բնակեցված օսական բնակչության վրա պարբերաբար ուշադրությունը ապագայում էլ կշարունակվի:

Մեր գերատեսչությունը առանձնահատուկ ուշադրություն է հատկացնում և օժանդակում է երկրում բնակվող փոքր ազգային խմբերի (ուղեներ, լեզգիներ, քիստեր, գնչուներ, ասորիներ, քուրդ-եզդիներ և այլն) ինքնատիպության պահպանմանը, որպեսզի տեղի չունենա նրանց ասիմիլյացիա:

Այս հաշվետվությունում առանձնահատուկ չենք շոշափում տեղահանված մեսիեթցիների թեման, որովհետև նրանց բնակեցման գործընթացը դեռևս չի սկսվել: Չնայած այն բանին, որ նրանք մեր երկրում ազգային փոքրամասնություն չեն ներկայացնում , մեր աշխատակազմը պլանավորում է լուրջ աշխատանք անցկացնել, որպեսզի հետագայում օժանդակի նրանց հարմարվելու և ինտեգրման գործընթացին:

Ոչ նվազ կարևոր է Հյուսիսային Կովկասի ժողովուրդների հետ պատմական հարաբերությունների վերականգնումը, ինչը կենսականորեն կարևոր է մեր երկրի խաղաղ զարգացման համար: Այս գործընթացում ընդգրկված է մեր աշխատակազմը, որը «Կովկասի հիմնադրամ»-ի հետ ակտիվ համագործակցությամբ ձգտում է նրանց հետ կապեր հաստատել և խորացնել:

Երկրի տարածաշրջաններ այցերի ժամանակ բացահայտվեց, որ պետական լեզվի չիմացության պատճառով ոչ վրացի տեղական բնակչությունը դեռևս շարունակում է մասլ լրատվական վակուումում և նվազ գիտի Վրաստանում զարգացող իրադարձությունների, ազգային/ էթնիկական փոքրամասնությունների նկատմամբ կատարված օրենսդրական կամ այլ կարգի փոփոխությունների մասին: Տեղական բնակչության շահերից ելնելով՝ մեր աշխատակազմի նախաձեռնությամբ Հայեցակարգը և Գործնական պլանը թարգմանվեց աղբրեջանական և հայկական լեզուներով ԱՄՄ-ի միջազգային զարգացման գործակալության ծրագրի ֆինանսական աջակցությամբ: Այս թարգմանված փաստաթղթերը արդեն ներկայացվել են Քվեմո Քարթլիի և Կախեթի տարածաշրջաններում: Նման շնորհանդեսների անցկացում պլանավորվում է նաև Մամգիլե-Ջավախեթիում և Շիդա Քարթլիում:

Մեր ուշադրությունից դուրս չի մնացել Մառնեուլի և Բուխիսի մունիցիպալիտետներում բնակեցված Կողորի և Լիախվիի կիրճերից բռնի կերպով տեղաշարժված անձանց իրավիճակը, որպեսզի անցավագին իրականացվեր նրանց ինտեգրման գործընթացը:

Աշխատակազմը ակտիվ մասնակցություն է ունենում ազգային փոքրամասնությունների կողմից կազմակերպված տարբեր միջոցառումներին, իսկ մեր նախաձեռնությամբ և Քվեմո Քարթլիի նահանգապետի հետ համագործակցությամբ մայիսին անցկացվեց Աղբրեջանի և Վրաստանի հանրապետությունների անկախության օրերին նվիրված համատեղ միջոցառում:

Իշխանության կողմից նաև լուրջ ուշադրություն են պահանջում մեր երկրում ներկայացված ավանդական կրոնական դավանանքները. մենք հաճախ հանդիպում ենք նրանց ներկայացուցիչների հետ: Այս հանդիպումների ժամանակ պարզվեց գլխավոր հիմնախնդիրը նրանք չեն համաձայնում 2006 թվականին Վրաստանի քաղաքացիական Օրենսդրությունում մտցված փոփոխությունների հետ, որոնց համաձայն ավանդական կրոնական դավանանքները գրանցվում են որպես ոչ կառավարական կազմակերպություններ: Իսկ նրանք պահանջում են, որ գրանցվեն որպես հանրային իրավունքի իրավաբանական անձինք:

Այդ կապակցությամբ մենք մշտական հանդիպումներ ենք վարում ինչպես Համայն Վրաստանի կաթողիկոս-պատրիարքի, այնպես էլ արդարադատության նախարարության և ավանդական

կրոնական դավանանքների ղեկավարների հետ, որպեսզի գտնվեն կարգավիճակ շնորհելու հետ կապված հավասարակշռված և փոխզիջումաբաշխյալ իրավաբանական ձևակերպումներ:

Մեր աշխատակազմը սերտ համագործակցում է դիվանագիտական ներկայացուցչությունների հետ, իսկ առաջին հերթին Ադրբեջանի և Հայաստանի դեսպանությունների, ինչպես նաև միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ:

Դոնորների աջակցությամբ, միջգերատեսչական հանձնաժողովի անդամների համար անցկացվեց աշխատանքային հանդիպում Թբիլիսիում և երկու արտագնա սեմինար (Գուդաուրիում և Բագալեթիում), որոնց մասնակցեցին նաև ժողովրդական պաշտպանի աշխատակազմի և մեր թեմատիկայով հետաքրքրվող ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: Գործարար փոխհամագործակցությունը միջազգային կազմակերպությունների և նրանց ծրագրերի, դոնորների և դիվանագիտական ներկայացուցչությունների հետ ապագայում ևս կշարունակվի:

Այս ժամանակաշրջանում արդեն անցկացված հանդիպումները, գործարար այցելությունները և կատարված աշխատանքների վերլուծությունը պարզորոշ ցույց տվեցին Վրաստանի կառավարության կողմից վերցրած կուրսի ճշտությունը և արդյունավետությունը, սակայն միաժամանակ բացահայտեցին հիմնախնդիրներ, որոնք հետագայում պահանջում են իշխանության լրացուցիչ ուշադրությունը.

- պետական լեզվի չիմացություն,
- լրատվության պակաս,
- չվերանորոգված հանրային դպրոցներ,
- ոչ վրացական դպրոցներում որակյալ մանկավարժական կադրերի պակաս,
- գյուղական ճանապարհներ,
- ջրամատակարարման հիմնախնդիր,
- գյուղերից երիտասարդության արտագաղթ:

Պետական նախարարի աշխատակազմը շարունակում է աշխատանքը տարբեր նախագծերի վրա, որոնք իրենց ներդրումը կունենան այս հիմնախնդիրների կարգավորման գործում: Մենք առանձնահատուկ ուշադրություն ենք դարձնում տարածաշրջանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ երիտասարդությանը: Այս ուղղությամբ մշակել ենք և տարածել հարցաթերթիկ ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով: Հարցաթերթիկի նպատակն է բացահայտել երիտասարդ սերնդի օրենսդրական բազայի իմացության մակարդակը և դրա կիրառումը իր հնարավորությունները և հետաքրքրությունները բավարարելու համար: Ստացած արդյունքների հիման վրա պլանավորում ենք ստեղծել ֆոկուս-խմբեր և անցկացնել տարբեր թեմային-սեմինարներ հրավիրված փորձագետների մասնակցությամբ: Հուսանք, որ դա կլինի նրանց վրացական հասարակությանը ինտեգրվելուն նպաստող միջոցներից մեկը:

«Ներդրամտության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային հայեցակարգի և գործնական պլանի» իրականացմանը ընդգրկված պետական հիմնարկությունների կողմից 2009 թվականի մայիսից դեկտեմբեր ներառյալ ժամանակաշրջանում իրականացված աշխատանքների մասին մանրամասն հաշվետվություն ներկայացված է առաջադրված բրոշյուրում:

2009 թվականին ինչպես մեր գերատեսչության, այնպես էլ այլ պետական հիմնարկությունների, տեղական ինքնակառավարման և կառավարման մարմինների կողմից անցկացված գործունեության կոմպլեքսային վերլուծության հիման վրա գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է հնգամյա գործնական պլանից 2010 թվականի համար պատրաստել կոնկրետ և մանրամասն պլան: Նման, ավելի մշակված և փոխադարձաբար համակարգված տարեկան պլանի կազմում-մշակումը կբացահայտի ինչպես արդեն կատարված աշխատանքի ուժեղ և թույլ կողմերը, այնպես էլ կցուցադրի անհրաժեշտության դեպքում գործնական պլանում փոփոխություններ մտցնելու հնարավորությունը:

Թեմուրի Յակոբաշվիլի

փոխվարչապետ Վրաստանի ռեինտեգրման հարցերով նախարար

(Հաշվետվությունը հաստատված է Կառավարության նիստում 29.12.2009; Արձանագրություն №43)

**Հաշվետվություն
2009 թվականի մայիս-դեկտեմբերի**

**ՆԵՐՈՂԱՄՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԻՆՏԵԳՐՄԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆՈՎ
ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

Կրթություն և պետական լեզու

ԽՆԴԻՐ N°1	Ծրագրի անվանում /միջոցառում		Իրականացնող կազմակերպություն/ գործընկեր	Իրականացման ժամկետներ
Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար նախադպրոցական կրթության մատչելիության ապահովում	1.1	Ազգային փոքրամասնությունների լուսավորական կոդեքսներին կողմնորոշված նախադպրոցական ուսուսմանական ծրագրերի պատրաստում և փորձարկում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009-2014թթ..
իրականացում	2009 թվականի մարտի 31-ին Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարի հրամանով հաստատվեց «Վրաց լեզվի ծրագիրը»: 2009 թվականին նախարարությունը իրականացնում էր «Նախադպրոցական կրթության աստիճանին վրաց լեզվի ուսուցման աջակցություն ոչ վրացալեզու տարածաշրջաններում» ենթածրագիրը: Ենթածրագրի նպատակն է ոչ վրացալեզու տարածաշրջաններում վրաց լեզվի իմացության մակարդակի բարձրացում, նախադպրոցական տարիքում երեխաների համար որակյալ կրթական ծրագրեր մատակարարելու ուղիով: Ենթածրագրի շրջանակներում Քվեմո Քարթլիի և Սամցխե Ջավախեթի տարածաշրջաններում ընտրվել է 6 հանրային դպրոց (Դմանխի 3-րդ հանրային դպրոցը, Բուխիսի շրջանի Նախիդուրի գյուղի հանրային դպրոցը, Մառնեուլի N°6 հանրային դպրոցը, Նինոծմինդայի N°4 հանրային դպրոցը, Ախալքալաքի N°2 հանրային դպրոցը, Ախալցխի N°1 հանրային դպրոցը), որոնց բազայի վրա ստեղծվեցին նախադպրոցական կրթության կենտրոններ: Գործադրվում է փորձագետների կողմից ընտրված նախադպրոցական լուսավորության ծրագիրը, որը հիմնվում է վաղ տարիքում վրացերենի՝ որպես երկրորդ լեզու սովորելու սկզբունքների վրա և դրա հետ միասին նախատեսում է նախադպրոցական հասակի երեխաների մտածողաճանաչողական, սոցիալ-զգայական զարգացում:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2	Այն տարածաշրջաններում, որտեղ խիտ բնակվում են ազգային փոքրամասնություններ, դպրոցական պատրաստության մակարդակի բարձրացման նպատակով հատուկ ծրագրի մշակում: Ծնողների իրազեկվածության աճ նախադպրոցական կրթության և կոնկրետ ծրագրերի մասին:	Վաղ տարիքի երեխայի մասին հոգաձույթյան խորհրդարանային դաշինք, Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, տեղական ինքնակառավարում, ազգային ուսուսմանական պլանների և գնահատումների կենտրոն	2009-2014թթ..

<p>իրականացում</p>	<p>Վրաստանի խորհրդարանին կից գործող վաղ տարիքի երեխաների զարգացման դաշինքի 2007-2009 թվականների ազգային ռազմավարական գործնական պլանի, №5 գործնական ռազմավարության համաձայն նախատեսված է «Ընտանիքների և հասարակության իմացության աճ, նրանց վերաբերմունքի և գործնական ունակությունների բարելավում վաղ տարիքի երեխաների զարգացման հարցերում»: Ռազմավարության շրջանակներում նախատեսված են ծնողների համար լրատվական-լուսավորական նյութերի պատրաստում վաղ տարիքի երեխաների զարգացման և դպրոցական պատրաստվածության հարցերով, ինչպես նաև՝ այս նյութերի տարածում հասարակությունում: Ռազմավարությունը նախատեսում է Վրաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների համար ծրագրի մշակում, նյութի հարմարեցում, թարգմանություն և տարածում, որպեսզի այն մատչելի դառնա մեր երկրի ողջ բնակչության համար:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
<p>ԽՆԴԻԸ №2</p>				
<p>Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների միջնակարգ կրթություն ստանալուն աջակցություն</p>	<p>2.1</p>	<p>Ազգային ուսումնական պլանի թարգմանություն և արմատավորման թրեյնինգների անցկացում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ազգային ուսումնական պլանների և գնահատման կենտրոն</p>	<p>2009թ.</p>
<p>իրականացում</p>	<p>“Դասագրքերի թարգմանության նախագծի» առաջին փուլում թարգմանվեցին ոչ վրացալեզու դպրոցների համար դասագրքեր ռուսական, հայկական, ադրբեջանական, օսական և արխազական լեզուներով: Ապահովվեց թարգմանված դասագրքերի փորձարկում 10 ադրբեջանալեզու, 10 հայալեզու և 10 ռուսալեզու դպրոցներում: 2009 թվականին նշված նախագծի շրջանակներում ապահովվեց III, IX և XII դասարանների 51 դասագրքերի թարգմանությունը:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
	<p>2.2</p>	<p>Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով դպրոցներում ուսուցման լեզվին համապատասխան դասագրքերի թարգմանություն</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ազգային ուսումնական պլանների և գնահատման կենտրոն</p>	<p>2009-2014թթ..</p>
<p>իրականացում</p>	<p>2009-2010թթ.. ուսումնական տարում Վրաստանի ոչ վրացալեզու հանրային դպրոցների 6025 իններորդ դասարանցի ապահովվեց Վրաստանի պատմության, աշխարհագրության և քաղաքացիական կրթության դասագրքերով նրանց մայրենի լեզուներով ռուսերեն, հայերեն և ադրբեջաներեն:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
	<p>2.3</p>	<p>Նպատակային օգնություն բարեփոխման միջոցառումների իրականացման գործում՝ ազգային փոքրամասնությունների դպրոցների համար, համապատասխան ծրագրերի մշակում և արմատավորում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն</p>	<p>2009-2014թթ..</p>

իրականացում	<p>2009 թվականին նախարարի հրամանով հաստատվեց «Ոչ վրացալեզու սեկտորների աշակերտների դասագրքերի մատչելիության բարելավման ենթածրագիրը»:</p> <p>2009 թվականի վերջին ապահովված կլինի Սամցխե-Ջավախեթի տարածաշրջանի 23 ոչ վրացալեզու դպրոցների, Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջանի 12 ոչ վրացալեզու դպրոցների, Թբիլիսիի 12 ոչ վրացալեզու դպրոցների, Կախեթի տարածաշրջանի 7 ոչ վրացալեզու դպրոցների, ինչպես նաև Գուրիայի, Շիդա Քարթլիի և Իմերեթիի երկրամասերում մեկական ոչ վրացալեզու դպրոցի վերակենդանացում:</p>		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.4	<p>Բազմալեզու ուսուցման քաղաքականության կատարելագործում, փորձարկում և արմատավորում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ազգային ուսումնական պլանների և գնահատման կենտրոն, ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոն</p>	2009-2014թթ..
իրականացում	<p>2009 թվականի մարտի 31-ին Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարի հրամանով հաստատվեց «Բազմալեզու ուսուցման աջակցության ծրագիրը»: Ծրագրի շրջանակներում ապահովվեց բազմալեզու կրթության դրույթների պատրաստում: ԵԱՀԿ-ի փորձագետների օգնությամբ 2009 թվականի օգոստոս սեպտեմբերին նախարարության բազմալեզու կրթության աշխատանքային խմբի անդամներին անցկացվեց 4 թրեյնինգ: Ծրագրի շրջանակներում ընտրվեց 10 տեղական մարզիչ, որոնց մասնագիտական թրեյնինգը ապահովվեց ԵԱՀԿ-ի միջազգային փորձագետների կողմից: ԵԱՀԿ փորձագետները մասնագիտական թրեյնինգներ անցկացրեցին 40 փորձարկու դպրոցի տնօրենի, 30 լուսավորական ռեսուրս-կենտրոնի աշխատակցի և 64 լիազորագրության փորձագետի: Նախարարության կողմից վարձակալված տեղական մարզիչների կողմից բազմալեզու կրթությունում (բիլինգվային/ մուլտիլինգվային ուսուցման մոդելներ, բիլինգվային ուսուցման ծրագրերի պատրաստում, բիլինգվային ուսուցման մեթոդիկա, բիլինգվային դասերի պլանավորում և անցկացում և այլն) շուրջ 400 ուսուցիչների մասնագիտական թրեյնինգներ անցկացվեց:</p>		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.5	<p>Մասձավլեբելի» (Ուսուցիչ) ամսագրի հրատարակություն հայերեն և ադրբեջաներեն</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, Ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոն</p>	2009-2014թթ..
իրականացում	<p>Ոչ վրացալեզու դպրոցների ուսուցիչների տեղեկատվության մատչելիության բարելավման նպատակով, 2009 թվականին ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոնի և «Քաղաքացիական ինտեգրման և ազգամիջյան հարաբերությունների կենտրոն» ոչ կառավարական կազմակերպության կողմից ադրբեջանական և հայկական լեզուներով թարգմանվեց և բաժանվեց «Մասձավլեբելի» («Ուսուցիչ») ամսագրի առաջին և երկրորդ համարների 1290 օրինակ:</p>		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.6	<p>Ուսուցչի օժանդակ ձեռնարկի“ (Երեք մասով) և այլ օժանդակ ռեսուրսների թարգմանություն հայերեն և ադրբեջաներեն</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, Ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոն</p>	2009-2014թթ..

<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականին ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով թարգմանվեց և բաժանվեց 1290 օրինակ «Սովորելու և զարգանալու տեսություններ» և «Ուսուցում և գնահատում» հրապարակումները: Նշված հրապարակումները ներկայացնում են ուսուցիչների օժանդակ ձեռնարկներ:</p> <p>2009 թվականին հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով թարգմանվեցին ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման չափորոշիչները, որոնց 900 օրինակ բաժանվեց ոչ վրացալեզու դպրոցներում և լուսավորական ռեսուրս-կենտրոններում:</p> <p>2009 թվականին ազգային ուսումնական պլանների և գնահատման կենտրոնը մշակեց օժանդակ ձեռնարկ «Գործարար թղթերի ընթերցում և ստեղծում» Վրաստանի դպրոցների ոչ վրացալեզու հատվածների աշխատակիցների համար. նշված ձեռնարկը 2009 թվականին 500-ական տպաքանակով հրատարակվեց և տարածվեց:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
	<p>2.7</p>	<p>Նպատակային մասնագիտական թրեյնինգներ, ուսուցիչների և դպրոցի վարչության համար</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոն</p>	<p>2009-2014թթ..</p>
<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականին Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը և ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոնը իրականացնում է 3 ծրագիր վերը նշված ուղղություններով.</p> <p>1. «Որակյալ վրաց լեզվի մասնագետները ազգային փոքրամասնություններով բնակեցված տարածաշրջանների դպրոցներում» ծրագիրը ներկայացնում է պետական ծրագիր, որը նախատեսում է ազգային փոքրամասնություններով խիտբնակեցված տարածաշրջանների համար արհեստավարժ վրաց լեզվի և գրականության ուսուցիչների ապահովում: Մրցույթի արդյունքում ընտրվեցին ուսուցիչներ, որոնք տիրապետում են տեղական բնակչության լեզուն և կարող են բարձր մակարդակով դասավանդել վրաց լեզու և գրականություն: Ծրագրի շրջանակներում ընտրված ուսուցիչներին նշանակվեց բարձր աշխատավարձ (ամսական 1000 լարի): 2009 թվականին, ծրագրի շրջանակներում 28 վրաց լեզվի ուսուցիչ ուղևորվեց Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջան, իսկ Սամցխե-Ջավախեթիի տարածաշրջանն ապահովվեց 17 վրաց լեզվի ուսուցիչ գործուղում:</p> <p>2. «Սովորենք և սովորեցնենք վրացերեն» ծրագրի շրջանակներում ապահովվեց բոլոր ազգային փոքրամասնությունների վրաց լեզվի և գրականության ուսուցիչների թրեյնինգը և մասնագիտական զարգացումը:</p> <p>3. «Սովորեցրու Վրաստանի համար» ծրագիրը նախատեսում է որակյալ ուսուցիչների մեկնում Վրաստանի տարածաշրջաններ (բարձր լեռնային և հեռավոր գյուղեր): Նշված ծրագրի շրջանակներում կատարվեց 8 ուսուցիչ մեկնում Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջանի դպրոցներ, իսկ 4 ուսուցիչների Սամցխե-Ջավախեթիի տարածաշրջան:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
<p>Խնդիր №3</p>				
<p>Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար բարձրագույն կրթության մատչելիության բարելավում</p>	<p>3.1</p>	<p>Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում նախապատրաստական-ինտեգրման դասընթացի հայեցակարգի մշակում, փորձարկում և արմատավորում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, քննությունների ազգային կենտրոն, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ</p>	<p>2009-2014թթ., Օրենսդրական փոփոխություններ և առաջին հերթափոխ 2009 թ.</p>

իրականացում	Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար բարձրագույն կրթության մատչելիությունը բարելավելու նպատակով, նախարարության կողմից ընթանում է աշխատանք օրենսդրական փոփոխությունների վրա:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	3.2	«Սոցիալական դրամաշնորհների ծրագիր» և այլ նպատակային ծրագրերի մշակում և արմատավորում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009-2014թթ..
իրականացում	«Սոցիալական դրամաշնորհների» ծրագրի շրջանակներում» պետությունը ֆինանսավորում է այն ուսանողներին, ովքեր միջնակարգ կրթություն ստացել են Քվեմո Քարթլիի և Սամցխե-Ջավախեթիի ոչ վրացալեզու դպրոցներում: Յուրաքանչյուր տարածաշրջանից 2009-2010թթ.. ուսուճական տարում ֆինանսավորվելու է 30 ուսանող: 2009 թվականին ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները հնարավորություն ունեցան, 2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ, համազգային քննությունների ժամանակ ընդհանուր ունակությունների թեստերը հանձնել իրենց մայրենի լեզվով: Այդ նպատակով ազգային քննությունների կենտրոնի կողմից ապահովվեց ընդհանուր ունակությունների թեստերի թարգմանություն հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով: 2009 թվականին համազգային քննությունների համար նախապատրաստական նյութը (ժողովածուն) լույս տեսավ նաև ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով: Նմանապես Ազգային քննությունների կենտրոնի կողմից անցկացվեցին բաց դռների օրեր Սամցխե-Ջավախեթի և Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջաններում:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	3.3	Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների առաքում արտասահման բակալավրային և մագիստրային ծրագրերով	Զարգացման և բարեփոխութների հիմնադրամ	2009-2014թթ..
իրականացում	Նախագահի կարգադրության համաձայն հիմնադրամի կողմից ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ առաջադեմ ուսանողներին արտասահման ուսանելու ուղարկելու գործընթացը սկսվել է 2007 թվականից: Վերջին 3 տարիներին Ամերիկայում և Եվրոպայի առաջատար համալսարաններ են ուղարկվել բակալավրային ծրագրերով սովորելու շուրջ 15 ազգային փոքրամասնության ներկայացուցիչ առաջադեմ ուսանողներ. <ul style="list-style-type: none"> • 2007 թվականին ուսանում էր 7 ուսանող, • 2008 թվականին ավելացավ ևս 6 ուսանող, • իսկ 2009 թվականին ընդհանուր առմամբ ուսանում էր 12 ուսանող: Ներկայումս բակալավրիատում ուսումը շարունակում են ԱՄՆ-ում 9, իսկ Հունգարիայում 3 մեր ուղարկած ուսանողներ:			
Խնդիր №4				
Պետական լեզվի ուսուցման աջակցություն	4.1	Ոչ վրացալեզու դպրոցներում վրացերենի, որպես երկրորդ լեզվի, ուսուցման ծրագրի արմատավորում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ԵԱՀԿ	2009-2014թթ..

<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականին նախարարության կողմից ստեղծվեց վրացերենի՝ որպես երկրորդ լեզվի, առարկայական ծրագիր բոլոր տասներկու դասարանների համար: Հաստատվել են վրացերենի՝ որպես երկրորդ լեզվի, առաջին, երկրորդ, երրորդ և չորրորդ դասարանների առարկայական ծրագրերը: Նմանապես ազգային ուսումնական պլանի համաձայն ստեղծվեց և գրիֆ շնորհվեց վրացերենի, որպես երկրորդ լեզու, դասագրքերին առաջինից չորրորդ դասարանների համար:</p> <p>Նախարարության «Ոչ վրացալեզու հատվածների աշակերտների դասագրքերի մատչելիությունը բարելավելու ենթածրագրի» շրջանակներում 2009 թվականին ապահովվեց բոլոր ոչ վրացալեզու դպրոցների և հատվածների 3-րդ դասարանների աշակերտների համար (ընդհանուր առմամբ 6024 աշակերտ) «Վրացերենը, որպես երկրորդ լեզու» դասագրքի բաժանումը:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
	<p>4.2</p>	<p>Վրաց լեզվի ձեռնարկների և ուսումնական ռեսուրսների ստեղծում և կատարելագործում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն</p>	<p>2009-2014թթ..</p>
<p>իրականացում</p>	<p>Նախարարության «Բազմալեզու ուսուցման աջակցության ծրագրի» շրջանակներում 2009 թվականին ապահովվեց բազմալեզու ուսուցման ծրագրերի նմուշների պատրաստումը ընդհանուր կրթության բոլոր աստիճանների համար: Նմանապես, ազգային ուսումնական պլանների և գնահատման կենտրոնի հետ համատեղ, մշակման գործընթացում են բազմալեզու կրթության դասագրքերը և լրացուցիչ ուսումնական նյութերը:</p> <p>Ազգային ուսումնական պլանի համաձայն ստեղծվեց և գրիֆ շնորհվեց վրացերենի՝ որպես երկրորդ լեզվի, դասագրքերին առաջինից չորրորդ դասարանների համար:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>	
	<p>4.3</p>	<p>Ոչ վրացալեզու դպրոցների վրաց լեզվի ուսուցիչների թրեյնինգ Սամցխե-Ջավախեթից և Քվեմո Քարթլիից (հատուկ մասնագիտական վաուչեր ուսուցիչների համար «Վրացերենը որպես հաղորդակցական լեզու» և «Վրացերենը որպես երկրորդ լեզու» սովորեցնելու համար)</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն, ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոն</p>	<p>2009-2014թթ.;; Արդեն մտել է վաուչերային ֆինանսավորման մեջ</p>
<p>իրականացում</p>	<p>Այս գործընթացը պլանավորվում է սկսել 2010 թվականից:</p>			
	<p>4.4</p>	<p>Արտադասարանական լուսավորական և քաղաքացիական ինտեգրմանը կողմնորոշված ծրագրերի և նախագծերի մշակում և իրականացում</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն</p>	<p>2009-2014թթ..</p>

<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականից Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը ընդգրկված է «Ապրենք միասին» միջազգային ծրագրի իրականացմանը: Ծրագրի կառավարումը ապահովում է Բրիտանիայի խորհուրդը Եվրախորհրդի օգնությամբ: Ծրագրի նպատակն է հանդուրժողականության և միջմշակութային երկխոսության աջակցություն Եվրոպայի մասշտաբով: Ծրագրի շրջանակներում պլանավորված է 27 երկրների ընդգրկում հանդուրժողականության, հավասարության, մշակութային բազմաբղետության, կրոնի, հակամարտությունների և տնտեսական արտագաղթի մասին անցկացված բանավեճերում: Ծրագրի շրջանակներում 2009 թվականին մշակվեցին ուսումնական ռեսուրսներ, 5 դասի պլան, որոնք անցկացվեցին Վրաստանի 30 դպրոցներում: Այդ թվում Քվեմո Քարթլիի դպրոցներում: 2009 թվականին «Փոքրամասնությունների լեզվի պաշտպանության ենթածրագրի» շրջանակներում ապահովվեց 11-րդ հանրային դպրոցի բազայի վրա գոյություն ունեցող օսական կիրակնօրյա դպրոցի ֆինանսավորումը: Օսական կիրակնօրյա դպրոցում աշակերտները հնարավորություն ունեցան սովորել օսական լեզուն, մշակույթը, պատմությունը, բանահյուսությունը, կովկասյան պարերը և երգերը:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>
	<p>4.5</p> <p>Դեռահասների և չափահասների համար պետական լեզվի տիրապետմանը օժանդակող ծրագրեր</p>	<p>Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն , ոչ կառավարական կազմակերպությունների հետ գործընկերությամբ</p>	<p>2009-2014թթ..</p>
<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականին Ախալքալաքում և Նինոծմինդայում բացվեցին չափահասների կրթության կենտրոններ «Լեզվի տներ» ուսուցիչների, հանրային աստիճանավորների, զինվորականների, բժշկական և սոցիալական աշխատողների, փոքր բիզնեսում ընդգրկված մարդկանց և այլ սոցիալական խմբերի համար: 2009 թվականին ապահովվեց Նինոծմինդայի և Ախալքալաքի «Լեզվի տների» ֆինանսավորումը յուրաքանչյուր կենտրոնի համար 30 000 լարի: Նշված գումարը ծախսվեց Ախալքալաքի և Նինոծմինդայի «Լեզվի տների» անձնակազմի աշխատանքի վարձատրության, ընթացիկ կոմունալ և այլ անհրաժեշտ ծախսերը ապահովելու, դիտողականություններ, գրքեր, ուսումնական նյութեր, գրենական նյութեր հայթայթելու վրա: Այսօրվա դրությամբ յուրաքանչյուր կենտրոնում ուսուցում է ընթանում 6 խմբերում :</p> <p>Բացի Ախալքալաքի և Նինոծմինդայի լեզվի տներից, 2009 թվականին վրաց լեզվի ծրագրի շրջանակներում Դմանիսի և Բոլնիսի մունիցիպալիտետներում (Դմանիսի 3-րդ դպրոցի և Բոլնիսի լուսավորական ռեսուրս-կենտրոնի բազայի վրա) բացվեցին վրաց լեզվի ուսումնական կենտրոններ: Ծրագրի շրջանակներում և ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալության օգնությամբ ապահովվեց կենտրոնների սարքավորումը համապատասխան գույքով, գրքերով, դիտողականություններով, աուդիո-տեսա տեխնիկայով: Նմանապես յուրաքանչյուր կենտրոնի համար ապահովվեց 2 վրաց լեզվի ուսուցչի վարձակալում, որոնց կողմից կկատարվի կենտրոնի ունկնդիրների խմբերի հավաքագրում և նրանց համար վրաց լեզվի դասերի անցկացում:</p>		<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>

	4.6 Վրաց լեզվի ուսուցիչներին տարածաշրջաններում գրավելու համար միջոցառումների պլանավորում և իրականացում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009թ
իրականացում	<p>2009 թվականին Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը և ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման կենտրոնը իրականացնում են 3 ծրագիր վերը նշված ուղղություններով.</p> <p>1) «Որակյալ վրաց լեզվի մասնագետներ» ազգային փոքրամասնություններով բնակեցված տարածաշրջանների դպրոցներում» ծրագիրը ներկայացնում է պետական ծրագիր, որը նախատեսում է ազգային փոքրամասնություններով հոծ բնակեցված տարածաշրջանների համար արհեստավարժ վրաց լեզվի և գրականության ուսուցիչների գրավում: Մրցույթի արդյունքում ընտրվեցին ուսուցիչներ, որոնք տիրապետում են տեղական բնակչության լեզուն և կարող են բարձր մակարդակով դասավանդել վրաց լեզու և գրականություն: Ծրագրի շրջանակներում ընտրված ուսուցիչներին նշանակվեց բարձր աշխատավարձ (1000 լարի ամսական): 2009 թվականին, ծրագրի շրջանակներում 28 վրաց լեզվի ուսուցիչ ուղևորվեց Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջան, իսկ Սամցխե-Ջավախեթիի տարածաշրջանն ապահովվեց 17 վրաց լեզվի ուսուցիչ գործուղում:</p> <p>2) «Սովորենք և սովորեցնենք վրացերեն» ծրագրի շրջանակներում, ապահովվեց բոլոր ազգային փոքրամասնությունների վրաց լեզվի և գրականության ուսուցիչների թրեյնինգ և մասնագիտական զարգացում:</p> <p>3) «Սովորեցրու հանուն Վրաստանի» ծրագիրը նախատեսում է որակյալ ուսուցիչների գործուղում Վրաստանի տարածաշրջաններ (բարձր լեռնային և խառը գյուղեր):</p> <p>Նշված ծրագրի շրջանակներում կատարվեց 8 ուսուցիչների ուղևորում Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջանի դպրոցներ, իսկ 4 ուսուցիչ Սամցխե-Ջավախեթիի տարածաշրջան:</p>	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	4.7 Վրաց լեզվի ուսուճառության համակարգչային և ինտերնետային ծրագրեր, պորտալ, լուսավորական խաղեր	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009թ
իրականացում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարության վրաց լեզվի վարչության կողմից պատրաստվեց նոր վրացական կայք-էջի կառուցվածք և կոնտենտ: Ապագայում այս կայք-էջի վրա տեղադրվելու են վրաց-հայկական, վրաց-ադրբեջանական, վրաց-օսական գրուցարաններ, երկլեզու կրթության համառոտ բառարան, գործող լեզվի դասագիրքը հանրային աստիճանավորների համար և վրաց լեզվի ուսուցման տարբեր նյութեր:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	

ՄԵԴԻԱ ԵՎ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆ

Խնդիր №1	Ծրագրի անվանում/միջոցառում		Իրականացնող կազմակերպություն/ գործընկեր	Իրականացման ժամկետներ
Ազգային Փոքրամասնություններով բնակեցված տարածաշրջաններում ազգային հաղորդման մատչելիության ապահովում	Հանրային հեռարձակման տարածման համակարգի վերակենդանացում		Հանրային հեռարձակում	2009-2014թթ..
իրականացում	Վրաստանի հեռուստատարածքում նոր ռուսալեզու ալիք է ստեղծվում, որի նպատակն է Վրաստանի, կովկասյան տարածաշրջանի և աշխարհի ռուսալեզու լսարանին մատուցել օբյեկտիվ լրատվություն տարածաշրջանում զարգացող իրադարձությունների, այստեղ բնակվող ժողովուրդների մշակութային ժառանգության, խաղաղ համակեցության, զարգացման գալիք հեռանկարների մասին Կովկասում խաղաղությանը և զարգացմանը աջակցելու նպատակով:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
Խնդիր №2				
Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով հեռարձակվող ծրագրերի մատչելիության ապահովում	2.1	Հեռուստատեսային լրատվական ծրագրեր	Հանրային հեռարձակում	2009-2014թթ..
	2.1.1	«Մոամբե» արխիվներն (պարբերականություն. շաբաթական մեկ անգամ)		
իրականացում	Արխիվներն «Մոամբե» հաղորդումը եթեր էր հեռարձակվում 26 րոպեանոց խրոնոմետրաժով: Հաղորդման առաջին մասը լրատվական բնույթի էր, որը արտացոլում էր Վրաստանում զարգացող սոցիալ-տնտեսական երևույթները (խրոն- 10 րոպե), իսկ երկրորդ մասը կազմված էր մի քանի հաղորդաշարերից, հիմնականում՝ սոցիալ-լուսավորական բնույթի հիմնախնդիր, տարածաշրջան, ժողովրդի ձայն, հայտնի մարդիկ, երիտասարդներ:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.1.2	«Մոամբե» օսերեն (պարբերականություն. շաբաթական մեկ անգամ)		
իրականացում	Օսերեն «Մոամբե» հաղորդումը եթեր էր հեռարձակվում 26 րոպեանոց խրոնոմետրաժով: Հաղորդման առաջին մասը լրատվական բնույթի էր, որը արտացոլում էր Վրաստանում զարգացող սոցիալ-տնտեսական երևույթները (խրոն- 10 րոպե), իսկ երկրորդ մասը կազմված էր մի քանի հաղորդաշարերից, հիմնականում՝ սոցիալ-լուսավորական բնույթի հիմնախնդիր, տարածաշրջան, ժողովրդի ձայն, հայտնի մարդիկ, երիտասարդներ:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

	2.1.3	«Մոամբե» հայերեն (պարբերականություն. շաբաթական մեկ անգամ)	
իրականացում		Հայերեն «Մոամբե» հաղորդումը եթեր էր հեռարձակվում 26 րոպեանոց խրոնումետրաժով: Հաղորդման առաջին մասը լրատվական բնույթի էր, որը արտացոլում էր Վրաստանում զարգացող սոցիալ-տնտեսական երևույթները (խրոն- 10 րոպե), իսկ երկրորդ մասը կազմված էր մի քանի հաղորդաշարերից, հիմնականում՝ սոցիալ-լուսավորական բնույթի հիմնախնդիր, տարածաշրջան, ժողովրդի ձայն, հայտնի մարդիկ, երիտասարդներ:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.1.4	«Մոամբե» ադրբեջաներեն (պարբերականություն. շաբաթական մեկ անգամ)	
իրականացում		Ադրբեջաներեն «Մոամբե» հաղորդումը եթեր էր հեռարձակվում 26 րոպեանոց խրոնումետրաժով: Հաղորդման առաջին մասը լրատվական բնույթի էր, որը արտացոլում էր Վրաստանում զարգացող սոցիալ-տնտեսական երևույթները (խրոն- 10 րոպե), իսկ երկրորդ մասը կազմված էր մի քանի հաղորդաշարերից, հիմնականում՝ սոցիալ-լուսավորական բնույթի հիմնախնդիր, տարածաշրջան, ժողովրդի ձայն, հայտնի մարդիկ, երիտասարդներ:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.1.5	«Մոամբե» ռուսերեն (պարբերականություն. շաբաթական մեկ անգամ)	
իրականացում		Ռուսերեն «Մոամբե» հաղորդումը եթեր էր հեռարձակվում 26-րոպեանոց խրոնումետրաժով: Հաղորդման առաջին մասը լրատվական բնույթի էր, որը արտացոլում էր Վրաստանում զարգացող սոցիալ-տնտեսական երևույթները (խրոն- 10 րոպե), իսկ երկրորդ մասը կազմված էր մի քանի հաղորդաշարերից, հիմնականում՝ սոցիալ-լուսավորական բնույթի հիմնախնդիր, տարածաշրջան, ժողովրդի ձայն, հայտնի մարդիկ, երիտասարդներ:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.2	Ռադիոյի լրատվական ծրագրեր	2009-2014թթ..
	2.2.1	Լրատվական թողարկում արխիվներեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում		Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.2.2	Լրատվական թողարկում օսերեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում		Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.2.3	Լրատվական թողարկում հայերեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում		Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում: Նմանապես եթեր էր հեռարձակվում ամենշաբաթյա ռադիո-կամուրջ Թբիլիսի-Երևան:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.2.4	Լրատվական թողարկում ադրբեջաներեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում		Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում: Նմանապես եթեր էր հեռարձակվում ամենշաբաթյա ռադիո-կամուրջ Թբիլիսի-Բաքու:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.2.5	Լրատվական թողարկում ռուսերեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում		Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում: Նմանապես ամենշաբաթյա 40-րոպեանոց ռուսալեզու հաղորդում:	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

	2.2.6	Լրատվական թողարկում քրդերեն (պարբերականություն. ամեն օր)	
իրականացում	Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենօրյա 10-րոպեանոց լրատվական թողարկում: Նմանապես ամենշաբաթյա լրատվական-երաժշտական քրդալեզու հաղորդում (խրոն.-20 րոպ.)		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
Խնդիր №3			
Հեռարձակման ծրագրերում ազգային փոքրամասնությունների լուսաբանման և մասնակցության ապահովում	Թոք-շոու „Բտալիուրի էգո (Բտալական բակ)	Հանրային հեռարձակում, ՄԱԿ-ի ասոցիացիա, ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալություն (USAID) - Վրաստանի ազգային ինտեգրման ծրագրի շրջանակներում	2009-2014թթ..
իրականացում	Հեռուստատեսային թոք-շոու «Բտալիուրի էգոն» 2009 թվականին հանրային հեռարձակման առաջին ակիբի եթերով ընթանում էր շաբաթական մեկ անգամ: Հաղորդումը պատրաստվում էր Վրաստանում բնակվող բազմազգ քաղաքացիների համար. այս հաղորդումը լուսաբանում էր ազգային և էթնիկական փոքրամասնությունների մշակույթը, կրոնը, նրանց հասարակական գործիչների ներդրումը Վրաստանի բարգավաճման գործընթացում: 2010 թվականին «Բտալիուրի էգո» թոք-շոուն եթեր կհեռարձակվի նոր «Չվենի էգո» (Մեր բակը) անվանումով և նորացված ձևաչափով:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
Խնդիր №4			
Ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով էլեկտրոնային և տպագիր մեդիայի աջակցություն	4.1	«Գրականության զարգացման ծրագրի» շրջանակներում տպագիր պարբերական հրատարակություններ.	2009-2014
	4.1.1	Հայալեզու թերթ «Վրաստան»	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում	«Վրաստան» հայալեզու թերթին պետության կողմից ֆինանսավորումը 2009 թվականին աճեց մինչև 55 000 լարի		
	4.1.2	Ադրբեջանալեզու թերթ «Գյուրջիստան»	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում	Ադրբեջանալեզու «Գյուրջիստան» թերթին պետության կողմից ֆինանսավորումը 2009 թվականին աճեց մինչև 40 000 լարի		
	4.1.3	Ռուսալեզու թերթ «Սվոբոդնայա Գրուզիա»	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում	Ռուսալեզու «Սվոբոդնայա Գրուզիա» թերթը պարբերաբար լույս է տեսնում շաբաթական մեկ անգամ և դեռևս գտնվում է ինքնաֆինանսավորման վրա		
Խնդիր №5			
Լրատվամիջոցներում հանդուրժողականության և մշակութային պլյուրալիզմի արմատավորման աջակցություն	5.1	Վավերագրական ֆիլմերի շարք. «Բազմազգ Վրաստան»	Հանրային հեռարձակում, ՄԱԿ-ի ասոցիացիա, ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալություն (USAID) - Վրաստանի ազգային ինտեգրման ծրագրի շրջանակներում
			2009-2014թթ..

իրականացում	Պատրաստվեց լուսավորական բնույթի 9 վավերագրական ֆիլմ, Վրաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների (հայեր, ադրբեջանցիներ, հրեաներ, հույներ, քրդեր, քիստեր, ուղիներ, ուկրաինացիներ և օսեր) պատմության և մշակույթի մասին:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	5.2	Հեղինակային հաղորդում «Մեր Վրաստանը»	2009-2014թթ..
իրականացում	Պարբերաբար եթեր էր հեռարձակվում ամենաբազմաթիվ 15-րդ և 16-րդ հեղինակային ռադիո-հաղորդում (չորեքշաբթի օրերին. 16:35) և կրկնվում էր նույն օրը (չորեքշաբթի օրերին՝ 21:25)		Ողջ 2009 թվականի ընթացքում

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆՏԵԳՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹՈՒՆ

Խնդիր №1	Ծրագրի անվանում/միջոցառում	Իրականացնող կազմակերպություն/գործընկեր	Իրականացման ժամկետներ
Ազգային փոքրամասնությունների հավասար ընտրական իրավունքի ապահովում	Ընտրական քվեաթերթերի թարգմանություն փոքրամասնությունների լեզուներով	Վրաստանի կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով, միջազգային կազմակերպություններ	
Իրականացում	<p>ԿԸՀ-ն ապահովեց ընտրական փաստաթղթերի թարգմանությունը ռուսերեն, հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով, պատրաստվեց նաև Վրաստանի ընտրական օրենսդրությունը ռուսերեն լեզվով: Թարգմանվեցին նաև ընտրացուցակները, հատուկ ցուցակի ձևը, ցուցակի Հավելվածի ձևը, քվեարկության օրվա գրառումների գիրքը, պատրաստվեցին քվեաթերթերը, քվեարկության օրվա հրահանգը, քաղվածքների գիրքը, քաղվածք ընտրողների տոմսից, նախագահի հրահանգը, քվեաթերթիկների լրացման կարգը, ընթացակարգը արտացոլող ցուցանակներ և ձայն տալու կարգը ռուսերեն, օսերեն, հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով: Նախընտրական ժամանակաշրջանում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովում կայացավ նաև թարգմանված փաստաթղթերի շնորհանդես, որին ներկա էին ազգային փոքրամասնությունների և ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:</p> <p>Ընտրական ժամանակաշրջանում պատրաստվեցին աուդիո և տեսա գովազդային հոլովակներ հայերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով: Հոլովակները տեղադրվեցին այն տարածաշրջանային հեռուստատեսություններում, որտեղ խիտ բնակվում են ազգային փոքրամասնություններ:</p>		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
Խնդիր №2			
Որոշում ընդունելու գործընթացում ազգային փոքրամասնությունների մասնակցության բարելավում	2.1	Համագործակցության հուշագրերի ձևակերպում՝ ժողովրդական պաշտպանի կից գոյություն ունեցող ազգային փոքրամասնությունների խորհրդի և հետևյալ նախարարությունների միջև .	Գործադիր իշխանություն
			2009 թվական

Իրականացում Ըստ պետական հիմնարկության	ա)	Վերահիմնադրման հարցերով Վրաստանի պետական նախարարի աշխատակազմ	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2009 թվականի դեկտեմբերի 14-ին ձևակերպվեց համագործակցության հուշագիր պետական նախարարի և ժողովրդական պաշտպանի միջև		
	բ)	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
	գ)	Վրաստանի տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցվածքի նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
	դ)	Վրաստանի արդարադատության նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
	ե)	Վրաստանի ներքին գործերի նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
	զ)	Վրաստանի տնտեսական զարգացման նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
	է)	Վրաստանի տարհանվածների և վտարվածների նախարարություն	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ		
ը)	Վրաստանի մշակույթի, հուշարձանների պահպանության և սպորտի նախարարություն		
Ընթանում են խորհրդատվություններ , նախապատրաստական աշխատանքներ և բանակցություններ			
2.2	Համագործակցության հուշագրերի ձևակերպում տարածաշրջանային ազգային փոքրամասնությունների խորհրդի և պետական լիազորների նահանգապետերի աշխատակազմերի միջև հետևյալ տարածաշրջաններում .	Վրաստանի տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցվածքի նախարարություն, նախագահին կից գործող ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման խորհուրդ	2009 թվական

Բրականացում ըստ երկրամասային վարչությունների	ա) Պետական լիազորի՝ նահանգապետի աշխատակազմ Քվեմո Քարթլիում	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	Ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ	
	բ) Պետական լիազորի՝ նահանգապետի աշխատակազմ Սամցխե-Ջավախեթիում	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ	
	գ) Պետական լիազորի՝ նահանգապետի աշխատակազմ Կախեթիում	
	Նահանգապետի կարգադրությամբ (№133, 01.10.2009) ձևավորվել է տարածաշրջանային հասարակական խորհուրդ, իսկ հուշագրի կապակցությամբ ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ	
	դ) Պետական լիազորի՝ նահանգապետի աշխատակազմ Իմերեթիում	
	Ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ	
ե) Աջարայի Ինքնավար Հանրապետության կառավարության հետ	Աջարայի Ինքնավար Հանրապետության կառավարության կարգադրությամբ (№78, 15.09.2009) ձևավորվել է ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման հասարակական խորհուրդ, իսկ հուշագրի կապակցությամբ ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ	
Աջարայի Ինքնավար Հանրապետության կառավարության կարգադրությամբ (№78, 15.09.2009) ձևավորվել է ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման հասարակական խորհուրդ, իսկ հուշագրի կապակցությամբ ընթանում են խորհրդատվություններ և բանակցություններ		

Խնդիր №3

Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության շրջանակային կոնվենցիայի ժողովրդականացում	Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության մասին եվրոպական շրջանակային կոնվենցիայի տպագրում և տարածում	Վերահիտեգրման հարցերով Վրաստանի պետական նախարարի աշխատակազմ, նախագահին կից գործող ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման խորհուրդ	2009-2014թթ..
իրականացում	Վերահիտեգրման հարցերով պետական նախարարի աշխատակազմի պահանջով, Վրաստանի ՄԱԿ-ի ասոցիացիայի «Ազգային ինտեգրման և հանդուրժողականության ծրագրի» շրջանակներում (ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության ֆինանսական աջակցությամբ), թարգմանվեց ներողամտության և քաղաքացիական ինտեգրման ազգային Հայեցակարգը և Գործնական պլանը ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով: 2009 թվականի հոկտեմբերի 30-ին Մառնեուլիի մշակույթի տանը կազմակերպվեց շնորհանդես և փաստաթղթերը հանձնվեցին Քվեմո Քարթլիի բոլոր յոթ մունիցիպալիտետների ինքնակառավարման և կառավարման ներկայացուցիչներին, նույնպես ոչ կառավարական սեկտորի ներկայացուցիչներին: Այս թարգմանված փաստաթղթերի շնորհանդեսը կայացավ 2009 թվականի դեկտեմբերի 3-ին Կախեթի տարածաշրջանում. փաստաթղթերը վրացերեն և ադրբեջաներեն լեզուներով բաժանվեցին բոլոր մունիցիպալիտետների գավգեբեղիներին և գյուղի լիազորներին:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԾԱՇՐՁԱՆԱՅԻՆ ԻՆՏԵԳՐՈՒՄ

Խնդիր №1	Ծրագրի անվանում/միջոցառում		Իրականացնող կազմակերպություն/ գործընկեր	Իրականացման ժամկետներ
Ազգային փոքրամասնություններով բնակեցված տարածաշրջաններում ենթակառուցվածքի հետագա զարգացում	1.1	Սամցխե-Ջավախեթիի ճանապարհի վերակենդանացման նախագիծ	Հիմնադրամ «Հազարամյակի մարտահրավեր-Վրաստանին»	2006-2010թթ..
	1.1.1	Սամցխե-Ջավախեթիի և Քվեմո Քարթլիի տարածաշրջաններում ճանապարհային-տրանսպորտային ցանցի վերականգնում		
Իրականացում	2009 թվականին ընթանում էր Սամցխե-Ջավախեթիի ճանապարհի վերականգնման նախագիծը, որի ընդհանուր արժեքը կազմում է 203515000 ԱՄՆ դոլլար և նախատեսում է 221 կմ ճանապարհի վերականգնումը Քվեմո Քարթլիի և Սամցխե-Ջավախեթիի տարածաշրջաններում: Վերականգնողական աշխատանքները սկսվել են 2008 թվականի գարնանը և կավարտվեն 2010 թվականի վերջին: Սամցխե-Ջավախեթիի ճանապարհի վերականգնման նախագծում զբաղված են 185 տեղական բնակիչներ:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2	Էներգա-ենթակառուցվածքի վերակենդանացման նախագիծ	Հիմնադրամ «Հազարամյակի մարտահրավեր-Վրաստանին»	2006-2010թթ..
	1.2.1	Հյուսիս-հարավ մայրուղային խողովակատարի փաստված տեղամասերի վերականգնում		
Իրականացում	Հիմնադրամի կողմից անցկացվեցին վերականգնողական աշխատանքներ խողովակատարի 22 տեղամասերում:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.3	Տարածաշրջանային ենթակառուցվածքի զարգացման նախագիծ	Հիմնադրամ «Հազարամյակի մարտահրավեր-Վրաստանին»	2006-2010
	1.3.1	Մունիցիպալային սպասարկումների բարելավում		
Իրականացում	2009 թվականին Վրաստանի մունիցիպալային զարգացման հիմնադրամի ֆինանսավորմամբ ընթանում էր ջրամատակարարման և կոյուղային համակարգերի վերակենդանացման շինարարության գործընթաց Բակուրիանիում և Բորջոմում:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

Խնդիր №2				
Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների մասնագիտական վերապատրաստման և աշխատանքային զբաղվածության աջակցություն	2.1	«Մասնագիտական ուսուսմարանների վերակենդանացման» նախագահական ծրագիր	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009-2014թթ..
	2.1.1	Ազգային փոքրամասնություններով խիտ բնակեցված տարածաշրջաններում մասնագիտական ուսուսմարանների վերակենդանացում		
իրականացում	Այս ուղղությամբ նախագծերի իրականացում դեռևս չի սկսվել			
	2.2	Զուրաբ Ժվանիայի անվան պետական վարչարարության դպրոց	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009-2012թթ..
	2.2.1	Պետական սեկտորում փոքրամասնության ներկայացուցիչների գրավում		
իրականացում	2009 թվականի ընթացքում Քուրախում տեղադրված Զուրաբ Ժվանիայի անվան պետական վարչարարության դպրոցում ընթանում էին վերանորոգման աշխատանքներ դպրոցի համակարգային (ինչպես ուսուսական, այնպես էլ բնակելի) ենթակառուցվածքի հետագա բարելավման նպատակով: ԵԱՀԿ-ի փորձագետների կողմից պատրաստվեցին նաև Զուրաբ Ժվանիայի անվան պետական վարչարարության դպրոցի բարելավման մասին երաշխավորություններ, որոնց հաշվառումով Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը պլանավորում է դպրոցի առաքելությունում փոփոխություններ մտցնել, դպրոցի համար նոր ուսուսական պլաններ մշակել, կադրային հարցերը վերանայել:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.3	Այն տարածաշրջանների պահանջների և առանձնահատկության վրա կողմորոշված մասնագիտական կրթության քաղաքականության և ծրագրերի իրականացում, որտեղ ավանդաբար կամ մեծ թվաքանակով բնակվում են ազգային փոքրամասնություններ	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարություն	2009-2014թթ..
իրականացում	Վրաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը, սոցիալական գործընկերների ակտիվ ընդգրկումով, աշխատում է արհեստավորական կրթության և պատրաստման միջակա 2009-2012 թվականների ռազմավարության վրա, որտեղ որոշակի միջոցառումներ նախատեսված են ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար: Մասնավորապես՝ ռազմավարությունում նախատեսված են ազգային փոքրամասնություններով խիտ բնակեցված տարածաշրջանների համար հատուկ ուսուսական դրամաշնորհների առաջարկում արհեստավորական կրթություն ստանալու:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.4	Մանր տնտեսությունների վերափոխում շահավետ ագրոբիզնեսի: Ագրոբիզնեսի զարգացման նախագծեր.	Հիմնադրամ «Հազարամյակի մարտահրավեր-Վրաստանին»	2006-2011թթ..

	2.4.1	Առաջնային արտադրություն		
իրականացում		<p>Իրականացան հետևյալ քանակության կոնկրետ նախագծեր ըստ Վրաստանի տարածաշրջանների.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մցխեթա-Մթիանեթի - 13 • Սամցխե-Ջավախեթի - 18 • Քվեմո-Քարթլի - 38 	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.4.2	Ֆերմերների սպասարկման կենտրոնի ստեղծում		
իրականացում		<p>Իրականացան հետևյալ քանակության կոնկրետ նախագծեր ըստ Վրաստանի տարածաշրջանների.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Սամցխե-Ջավախեթի - 4 • Քվեմո Քարթլի - 3 	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.4.3	Փոքր վերամշակում		
իրականացում		<p>Իրականացան հետևյալ քանակության կոնկրետ նախագծեր ըստ Վրաստանի տարածաշրջանների.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մցխեթա-Մթիանեթի - 1 • Սամցխե-Ջավախեթի - 1 • Քվեմո Քարթլի - 1 	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.4.4	Արտադրական շղթայի ստեղծում		
իրականացում		<p>Իրականացան հետևյալ քանակության կոնկրետ նախագծեր ըստ Վրաստանի տարածաշրջանների.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մցխեթա-Մթիանեթի - 1 • Սամցխե-Ջավախեթի - 2 • Քվեմո Քարթլի - 3 	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
		<p>Ագրոբիզնեսի զարգացման նախագծերի շրջանակներում տրվում են դրամաշնորհներ, համաֆինանսավորման սկզբունքով, մրցույթի կարգով, փոքր վերամշակման ձեռնարկությունների, ֆերմերների սպասարկումների կենտրոնների, անընդհատ արտադրական շղթայի և առաջնային արտադրության զարգացման համար Վրաստանի ցանկացած տարածաշրջանում: Այս նախագծերը նպաստում են գյուղական ագրոբիզնեսի զարգացմանը և նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը: 2009 թվականի հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ, ագրոբիզնեսի զարգացման նախագծի շրջանակներում հաստատվել է 236 նախագիծ ընդհանուր գումարով 11993448 ԱՄՆ դոլլար, ինչը ենթադրաբար 3057 նոր աշխատատեղ ստեղծելու նախապայման է Վրաստանի տարածաշրջաններում: 236 ստորագրված դրամաշնորհից, 13 դրամաշնորհի սեփականատերը պատկանում է ազգային փոքրամասնություններին:</p>	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.5	Վրաստանի տարածաշրջանային զարգացման հիմնադրամի նախագիծ, ներդրումների իրականացում փոքր և միջին ձեռնարկություններում	<p>Հիմնադրամ «Հազարամյակի մարտահրավեր-Վրաստանին»</p>	2006-2011թթ..
իրականացում		<p>2006-2009 թվականներին հիմնադրամի կողմից ֆինանսավորվեց և հաջողությամբ իրականացվում է 21480000 ԱՄՆ դոլլարի չափով 10 փոքր և միջին ձեռնարկությունների նորարարության նախագիծ հիմնականում զբոսաշրջության և ագրոբիզնեսի բնագավառներում:</p>	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	

ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ԻՆՔՆԱՏԻՊՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

Խնդիր №1	Ծրագրի անվանում/միջոցառում		Իրականացնող կազմակերպություն/ գործընկեր	Իրականացման ժամկետներ
Ազգային փոքրամասնությունների մշակութային ինքնատիպության պահպանում	1.1	Վրաստանի ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի աջակցության ծրագիր.	Վրաստանի մշակույթի, հուշարձանների պահպանության և սպորտի նախարարություն, Թբիլիսիի քաղաքապետարան	2009-2014թթ..
	1.1.1	ՀԻԻԴ – Դավիթ Բաագովի անվան Վրաստանի հրեական պատմա-ազգագրական թանգարանի գործունեության աջակցություն		
իրականացում		2009 թվականին թանգարանի ֆինանսավորումը կազմում էր 79000 լարի: Թանգարանում ընթանում է գիտա-հետազոտական աշխատանք Վրաստանի հրեական պատմության, ազգագրության, մշակութային ժառանգության, վրաց- հրեական պատմական հարաբերությունների հարցերով: Հրատարակության է պատրաստվում նաև այս աշխատությունների չորսհատորյակը: Թանգարանը հաճախ հյուրընկալում է տարբեր կազմակերպությունների միջոցառումներ անցկացնելու համար:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.1.2	Վրաստանի մշակութային հարաբերությունների կենտրոն «Կովկասյան տան» գործունեության աջակցություն		
իրականացում		2009 թվականին «Կովկասյան տան» ֆինանսավորումը կազմում էր 20000 լարի: «Կովկասյան տանը» տարվա ընթացքում անցկացվեցին. <ul style="list-style-type: none"> • Սերգո Փարաջանովի 85 ամյակին նվիրված երեկո, • Հանդիպումներ աշակերտների հետ, • Մեմինարներ կրոնական և քաղաքական թեմաներով, • Ռուսական, ադրբեջանական, սլովակյան գրչությանը նվիրված երեկոներ, • Տարբեր ազգային խմբերի մշակույթին, բանահյուսությանը, պոեզիային նվիրված երեկոներ, • Ֆիլմերի ցուցադրում: 		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.1.3	ՀԻԻԴ – Միրզա Ֆաթալի-Ախունդովի ադրբեջանական մշակութային թանգարանի գործունեության աջակցություն		
իրականացում		2009 թվականին թանգարանի տարեկան ֆինանսավորումը աճեց և կազմում էր 29400 լարի: 2009 թվականին թանգարանում կայացան. <ul style="list-style-type: none"> • հանդիպումներ ադրբեջանցի մտավորականության ներկայացուցիչների հետ, • պոեզիայի երեկոներ, • տոնական համերգներ, • ֆիլմերի շնորհահանդես, • թանգարանի օգնությամբ Մառնեուլի հանրային դպրոցների աշակերտների համար կազմակերպվեց էքսկուրսիա մայրաքաղաք: 		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

	1.1.4	Վրաստանի ռուսական մշակութային կենտրոնի գործունեության աջակցություն	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում		2009 թվականի առաջին եռամսյակում նախարարությունը ֆինանսավորեց կենտրոնի գործունեությունը 1259 լարիով, այնուհետև ֆինանսավորումը դադարեց:	
	1.1.5	ՀԻԲԴ – Թբիլիսիի Պետրոս Ադամյանի անվան հայկական պետական դրամատիկական թատրոնի աջակցություն	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում		2009 թվականին թատրոնի ֆինանսավորումը ավելացավ մինչև 130000 լարի: Թատրոնում կայացավ 39 բեմադրություն, այդ թվում երկու պրեմիերա: Թատրոնի կոլեկտիվի կողմից անցկացվեցին արտագնա ներկայացումներ Մառնետուլի և Բուխխի մունիցիպալիտետի գյուղերում: Ընթանում է աշխատանք նոր բեմադրությունների համար:	
	1.1.6	ՀԻԲԴ – Թբիլիսիի ադրբեջանական պետական դրամատիկական թատրոնի աջակցություն	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում		2009 թվականին թատրոնի ֆինանսավորումը աճեց մինչև 130000 լարի: Կայացավ 30 բեմադրություն. Այդ թվում երեք արտագնա և երկու պրեմիերա: Թատրոնի կոլեկտիվի կողմից անցկացվեց բարեգործական բեմադրություն Մառնետուլի մունիցիպալիտետի գյուղերում:	
		<u>Լրացուցիչ միջոցառում.</u> ՀԻԲԴ – Թբիլիսիի Ալ. Գրիբոեդովի անվան ռուսական պետական դրամատիկական թատրոնի աջակցություն	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
իրականացում		2009 թվականին 370000 լարիով ֆինանսավորվեց Թբիլիսիի Ալ. Գրիբոեդովի անվան ռուսական պետական դրամատիկական թատրոնը: Կայացավ 87 բեմադրություն, ներկա էր 9963 հանդիսատես, կայացավ երկու պրեմիերա («Մեր ընտանիքի հովանավոր հրեշտակը», «Դոստոևսկի.ռու»)	
	1.2.	Տարածաշրջանային գրադարանների, սկուլֆային հիմնարկությունների և արվեստի դպրոցների աջակցություն	2009-2014
իրականացում		2009 թվականին Վրաստանի նախագահի ազգային ծրագրի շրջանակներում 120 գրադարանների համար հատկացված էր 939651 լարի. նրանց համար ձեռք բերվեցին նոր գրականություն, համակարգչային տեխնիկա և գրադարանային գույք (հատուկ սեղաններ, դարակներ, աթոռներ): 2009 թվականի հուլիսի 25-26-ին նախարարությունում կազմակերպվեց նոր գրքերի ցուցահանդես, որտեղ նախարարությունը յուրաքանչյուր մունիցիպալային գրադարանի համար ձեռք բերեց նոր հրատարակություններ (1000 լարիի շրջանակներում):	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.1	Ղվարելիում – Բաղլոջյանի երաժշտական դպրոցի աջակցություն	Ղվարելի շրջանային վարչություն
իրականացում		Երաժշտական դպրոցի աջակցությունը պլանավորվում է 2010 թվականից: Ղվարելի մունիցիպալիտետի երեք լեզգիներով և մեկ օսերով բնակեցված գյուղերի բնակչությունը գրադարանային սպասարկում է ստանում մոտակա Ախալտուխեի գրադարանում:	2009-2014թթ..

	1.2.2	Ախալքալաքում – երաժշտական և նկարչական դպրոցների, 14 ակումբային հիմնարկությունների (դրանցից 10 հայկական), 4 գրադարանների (դրանցից 2-ը հայկական) աջակցություն	Ախալքալաքի շրջ. վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում		<p>Ախալքալաքի մունիցիպալիտետի հայ բնակչությամբ բնակեցված Դիլիսկայի և Խանդոյի գյուղական գրադարանները վերանորոգվեցին, դրանք սարքավորվել են համապատասխան գույքով: Նույնպես Ախալքալաքի մունիցիպալիտետում իրականացվեց.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ախալքալաքի երաժշտական դպրոցի վերանորոգում, • Ախալքալաքի մշակույթի տան վերանորոգում, • Գյուղական (Կարտիկամի, Դիլիսկա, Կարծախ, Գոգաշեն, Ալաստան, Օրջա, Ազավրեթ) ակումբների նորոգում: 		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.3	Նինոծմինդայում – երաժշտական դպրոցի, 21 գրադարանների (դրանցից 18 հայկական), 20 ակումբային հիմնարկությունների (որոնցից 18-ը հայկական) աջակցություն	Նինոծմինդայի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում		<p>Նինոծմինդայի մունիցիպալիտետում կատարվեց Գանձայի և Մեծ Գոնդուրայի գյուղական գրադարանների վերանորոգում, դրանք սարքավորվեցին համապատասխան գույքով: Նույնպես Նինոծմինդայի մունիցիպալիտետում իրականացվեց.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Սամծվարի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Եֆրեմովկայի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Հեշտիայի №1 հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Հեշտիայի №3 հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Ռոդիոնովկայի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Մադամոյի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Փոքր Խանչալի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Սպասովկայի վրացական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Նինոծմինդայի մանկապարտեզի ջրամատակարարման վերակենդանացում: 		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.4	Մառնեուլիում – երաժշտական դպրոցի, 18 գրադարանների (որոնցից 11-ը ադրբեջանական, 4 հայկական), 4 գյուղական ակումբների աջակցություն	Մառնեուլիի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում		<p>Մառնեուլիի մունիցիպալիտետի ադրբեջանական բնակչությամբ բնակեցված Մադախլո գյուղի գրադարանում անցկացվեց վերանորոգում և սարքավորվեց համապատասխան գույքով: Նմանապես Մառնեուլի մունիցիպալիտետում իրականացվեց.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մոլաօղլու գյուղի ադրբեջանական միջնակարգ դպրոցի շինարարություն, • Ալգեթի գյուղի հայկական դպրոցի ընթացիկ նորոգում, • Յոփի մշակույթի տան վերականգնում, • Ծերաքվիի թանգարանի նորոգում, • Շահումյանի միջնակարգ դպրոցում ջեռուցման համակարգի մոնտաժում, • Մադախլոյի գրադարանի համար գրքերի, համակարգչային տեխնիկայի և կահույքի հայթայթում: 		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.5	Ծալկայում – երաժշտական դպրոցի, գրադարանների (հայ ազգաբնակչության համար), մշակույթի տան աջակցություն	Ծալկայի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..

իրականացում	Ծալկայի մունիցիպալիտետի Ղզըլ-Քիլիսա գյուղի գրադարանում անցկացվեց վերանորոգում, իրականացվեց գրքերի հիմնադրամի լրացում, գրադարանը սարքավորվեց համապատասխան գույքով:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	1.2.6	Գորիում – Էրեղվիի երաժշտության դպրոցի, 18 գրադարանների (այստեղից 5 օսական), աջակցություն	Գորիի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում	Երաժշտական դպրոցի աջակցությունը պլանավորվում է 2010 թվականից: Ադրբեջանական գյուղ Լերդիտանում գործում է գրադարան:			
	1.2.7	Գարդաբանիում – 19 գրադարանների (այստեղից 1 ադրբեջանական, 14 խառը), 1 ակումբի աջակցություն	Գարդաբանիի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում	Գարդաբանիի մունիցիպալիտետում իրականացավ. <ul style="list-style-type: none"> • Գյուղ Ղարալաջարի գյուղական ակումբի վերանորոգում, • Երկու ադրբեջանական գյուղերում (Ջանդարա, Ախթակլիբի) և մեկ խառը գյուղ Վախտանգիսում գործում են հանրային գրադարաններ, • Գրադարանային միավորումների համար համակարգչային տեխնիկայի և կահույքի ձեռք բերում, գրքային հիմնադրամի նորացում: 			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.8	Բոլնիսում - 9 գրադարանների (այստեղից 2 ադրբեջանական) աջակցություն	Բոլնիսի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում	Բոլնիսի մունիցիպալիտետում իրականացավ. <ul style="list-style-type: none"> • Քաղաք Բոլնիսի քաղաքային և մանկական գրադարանների վերանորոգում, • Գյուղ Տանձիսում գրադարանի բացում, • Կազրեթի Ավանի, ինչպես նաև՝ Թամարիսի, Ռաճիսուբանի, Քվեշի գրադարանների վերանորոգում: 			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	1.2.9	Դմանիսիում – 4 գրադարանների (այստեղից 1 ադրբեջանական) աջակցություն	Դմանիսիի շրջանային վարչություն	2009-2014թթ..
իրականացում	Դմանիսիի մունիցիպալիտետի Ամամլո գյուղի գրադարանում անցկացվեց վերանորոգում և սարքավորվեց համակարգչային տեխնիկայով և կահույքով, նաև այլ գույքով:			2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ

Խնդիր №2				
Ազգային փոքրամասնությունների մշակութային ժառանգության պահպանություն	2.1	Ազգային փոքրամասնությունների նյութական և ոչ նյութական մշակութային արժեքների պաշտպանություն.	Վրաստանի մշակույթի, հուշարձանների պահպանության և սպորտի նախարարություն	2009-2014թթ..
	2.1.1	Ազգային փոքրամասնությունների մշակութային կոթողների հաշվառք		
իրականացում		<p>«Մշակութային ժառանգության մասին» Վրաստանի օրենքի համաձայն, նախարարությունը իրականացնում է Վրաստանում գոյություն ունեցող մշակութային ժառանգության անշարժ հուշարձանների և օբյեկտների գույքագրում դրանց հետագա պաշտպանության և խնամքի-հոգատարության նպատակով: Արդեն հաշվարկի է վերցված Վրաստանում բնակվող ազգային մշակույթի ոչ մեկ նմուշ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գրիգորյանական (հայկական) շուրջ 50 եկեղեցի, • 10 մզկիթ, • 5 սինագոգա: <p>2007 թվականին սկսվել է երկու երկրների՝ Թուրքիայի և Վրաստանի մշակույթի և արտաքին գործերի նախարարությունների համատեղ եռամյա միջազգային նախագիծ «Օսմանյան հուշարձանների գույքագրում»: Նախագծի առաջին փուլի արդյունքում ուսումնասիրվեց Թբիլիսիի թանգարաններում և արխիվներում պահպանված նյութը, պատմական Սամցխեում և Աճարայում գոյություն ունեցող օսմանական հուշարձանների մասը, օսմանական ճարտարապետության մի քանի տասնյակ օբյեկտ (մզկիթ ջամե, բաղանիք և այլն):</p>	2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ	
	2.1.2	Հուշարձանների վերականգնում	Վրաստանի մշակույթի, հուշարձանների պահպանության և սպորտի նախարարություն	2009-2014թթ..
իրականացում		Պլանավորվեց գեղարվեստական-պատմական տեսանկյունից արժեքավոր օբյեկտների վրա վերականգնողական աշխատանքների իրականացում:		2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ
	2.1.3	Թբիլիսիի պանթեոնների և արվեստի հուշարձանների խնամքի և հոգատարության աջակցության ծրագիր. Թբիլիսիում գոյություն ունեցող պանթեոնների, այդ թվում հայ գրողների և հասարակական գործիչների պանթեոնի խնամք-հոգատարություն և պահպանություն	Թբիլիսիի քաղաքապետարան	2009-2014թթ..

<p>իրականացում</p>	<p>2009 թվականի նոյեմբերի 9-ին Խոջիվանքի պանթեոնում Թբիլիսիի քաղաքապետարանի և Հայաստանի կողմից իրականացված վերանորոգման աշխատանքների արդյունքում կայացավ հանդիսավոր բացում: 2009 թվականին առաջին անգամ կատարվեց պանթեոնի էլեկտրաէներգիայով ապահովում և ժամանակակից լուսավորման համակարգի մոնտաժում, տնկարկվեցին դալար տնկիներ, ծաղիկներ և այլ դեկորատիվ բույսեր: Թբիլիսիի քաղաքապետարանը իրականացում է դրա ամենօրյա խնամք, հոգատարություն, իսկ մասնավորապես՝ մաքրում, անձնակազմի աշխատանքի վարձատրում, կոմունալ ծախսերի և ընթացիկ տարբեր աշխատանքների ֆինանսավորում և այլն: ստեղծվել է նաև նոր կայք-էջ Թբիլիսիի հանրային վեբ-պորտալի (tbilisi.gov.ge) շրջանակներում:.</p>	<p>2009 թվականի դեկտեմբերը ներառյալ</p>
--------------------	--	---

